

Література

1. Автухов К.А., Андріїв Н.О. Кримінологічний погляд на соціальні мережі. *Актуальні питання публічного та приватного права*. 2013. № 1. С. 150–153.
2. Гавловський В.Д. Щодо використання соціальних мереж для виявлення, розкриття та попередження злочинів. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. Київ: Міжвідом. наук.-дослід. центр з проблеми боротьби з організ. злочинністю. 2012. № 2(28). С. 271–282.
3. Міністерство внутрішніх справ України оголошує конкурс. URL: <http://www.npu.gov.ua/uk/publish/article/1668305>.
4. Міністерство внутрішніх справ України оголошує конкурс. URL: <http://www.npu.gov.ua/uk/publish/article/1668305>.

УДК 343.31(043.2)

Куліков О.П., к.ю.н.,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ ЗОВНІШНЬОЮ АГРЕСІЄЮ: АНАЛІЗ ЗМІН У ЗАКОНОДАВСТВІ

З початку бойових дій станом на початок травня 2022 р. до Кримінального кодексу (далі – КК) України [1] були внесені зміни 12 Законами України. Усі зміни, звичайно, стосуються протидії вчиненню кримінальних правопорушень у зв'язку із воєнним станом. Законодавець доповнив низку статей такою кваліфікуючою (особливо кваліфікуючою) ознакою, як вчинення кримінального правопорушення в умовах надзвичайного або воєнного стану (наприклад, крадіжки, грабежі, вимагання тощо). Також встановлено кримінальну відповідальність за незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги (щоправда, відповідно до ст. 201-2 КК України, склад кримінального правопорушення має місце лише якщо отримані внаслідок цієї протиправної діяльності прибутки перевищують 350 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян). Однак найбільш чисельні та істотні зміни за цей період відбулися в Розділі I Особливої частини КК України «Злочини проти основ національної безпеки України».

Перша «хвиля» суттєвих змін серед злочинів проти основ національної безпеки України була в 2014 р. і також була пов'язана з локальними проявами воєнної агресії на східній та південній території нашої країни. Понад два місяці в Україні триває воєнний стан, і це, звичайно, вплинуло на зміни у законодавстві, у тому числі – кримінальному. За цей час Розділ I Особливої частини КК України був доповнений трьома новими статтями:

«Колабораційна діяльність» (ст. 111-1 КК України);

«Пособництво державі-агресору» (ст. 111-2 КК України);

«Несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану» (ст. 114-2 КК України).

Варто додати, що в останню з вищевказаних статей вже були внесені зміни. Крім того, зазнали змін ст. 111 «Державна зрада» та ст. 113 «Диверсія». В цих статтях з'явилася така кваліфікуюча ознака, як вчинення злочину в умовах надзвичайного або воєнного стану.

Однією з найбільших новел серед злочинів проти основ національної безпеки України є доповнення цього Розділу Особливої частини КК України ст. 111-1 «Колабораційна діяльність». Якщо говорити простими словами, колабораціонізм – це співпраця громадян держави з ворогом для забезпечення інтересів ворога та заподіяння шкоди власній державі. Але у контексті змін до КК України, звичайно, визначаються дії, які для громадян України вважаються колабораціонізмом, і конкретно КК України визначає відповідальність за вчинення таких дій [2].

Колабораційну діяльність необхідно відмежовувати від державної зради, хоча формулювання об'єктивної сторони злочину «державна зрада» в диспозиції ст. 111 КК України викладено досить загально, тому всі склади злочину, що охоплюються ст. 111-1 КК України, вчинені громадянами України, можуть, на перший погляд, виглядати як окремі випадки (в окремих випадках – привілейовані склади) державної зради. В якості ознак для відмежування фахівці вказують на такі. По-перше, державна зрада завжди вчиняється громадянином України, а колабораційна діяльність – не завжди (хоча саме поняття колабораціонізму логічно стосується в першу чергу громадян України, однак склади злочинів, передбачені самою статтею 111-1 КК України, є різними: частина з них за вказівкою диспозиції статті може вчинятися лише громадянами України, а частина – такої вказівки не містить). По-друге, державна зрада може вчинятися на користь будь-якої держави, а колабораційна діяльність – лише на користь держави-агресора. Державну зраду становлять випадки, прямо вказані в ст. 111 КК України, зокрема: перехід на бік ворога в період збройного конфлікту, надання іноземній державі, іноземній організації або їх представникам допомоги в проведенні підривної діяльності проти України. В частині 6 ст. 111-1 КК України вказано, що відповідальність за здійснення відповідних політичних заходів та інформаційної діяльності у співпраці з державою-агресором настає за відсутності ознак державної зради.

Загалом, колабораційна діяльність, як і державна зрада, вчиняється на шкоду суверенітету, територіальній цілісності та недоторканності,

обороздатності, державній, економічній чи інформаційній безпеці України. Тому в розмежуванні обох злочинів (ст. 111 та ст. 111-1 КК України) важливе значення матиме судова практика [3].

Підсумовуючи, варто зазначити, що в умовах воєнного стану надзвичайно потрібним є швидке реагування з боку держави на нові загрози, що виникають у зв'язку з воєнною агресією. Найбільш уразливою сьогодні є національна безпека України, адже ворог посягає в першу чергу на неї. Тому внесення змін до Розділу I «Злочини проти основ національної безпеки України» є актуальним та важливим кроком у захисті суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності, обороноздатності, державної, економічної та інформаційної безпеки України.

Література

1. Кримінальний кодекс України. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 07.05.2022).

2. Покарання за зраду. Якою є відповідальність за колабораційну діяльність. Всеукраїнське професійне юридичне видання «Юридична газета онлайн». URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/pokarannya-za-zradu-yakoyu-e-vidpovidalnist-za-kolaboraciyunu-diyalnist.html> (дата звернення: 07.05.2022).

3. Кравчук О., Бондаренко М. Колабораційна діяльність: аналіз нової статті 111-1 Кримінального кодексу України. Вектор прав людини. URL: <http://hrvector.org/podiyi/22-03-20-mbo> (дата звернення: 07.05.2022).

УДК 343.22(043.2)

Лисько Т.Д., к.ю.н.,
Козінська Д.О., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ПРИЧЕТНІСТЬ ДО КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Довгий час причетність до кримінального правопорушення кваліфікували як співучасть у кримінальному правопорушенні, що призводило до завищеної оцінки суспільної небезпечності причетного діяння та особи, яка його вчинила. Усе це мало наслідком необґрунтоване застосування однакових мір покарання до винних у скоєнні основного кримінального правопорушення та причетних до нього осіб [1, с. 21]. У сучасній юридичній літературі досі триває дискусія навколо доцільності існування причетності до кримінального правопорушення як одного з інститутів кримінального права. Деякі дослідники вважають, що інститут